

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/291/2019
Identifikačné číslo spisu: 6317204575
Dátum vydania rozhodnutia: 15.12.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6317204575.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu S. S., bývajúceho v H., Q. 4, zastúpeného advokátkou JUDr. Vierou Žembovou, Advokátska kancelária so sídlom v Brezne, ČSA 5, proti žalovanému U. H., bývajúcemu v H., K. XXX, zastúpenému JUDr. Jozefom Polákom, advokátom so sídlom v Dolnom Kubíne, Aleja Slobody 1890/50, o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Brezno pod sp. zn. 1C/9/2017, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 13. júna 2019 sp. zn. 11Co/291/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Brezno (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. mája 2018 č. k. 1C/9/2017-176 určil, že bližšie označená nehnuteľnosť nachádzajúca sa v obci H. v celosti patrí do dedičstva po nebohej Y. Q., rod. G., narodenej XX. mája XXXX, zomrelej XX. augusta XXXX, naposledy bytom H., K. XXX (prvá výroková veta). O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol tak, že žalobca má voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (druhá výroková veta).

1.1. Žalobca podanú žalobu odôvodnil tým, že je závetným dedičom domu po nebohej Y. Q.. Rodinný dom nadobudol bez pozemku pod rodinným domom, ktorá situácia ho prekvapila, pretože poručiťka si podľa dostupných dokladov pozemok pod rodinným domom odkúpila spolu s nebohým manželom W. Q. na základe riadnej kúpnej zmluvy zo dňa 3. júla 1962 od I. Q.. Šetrením žalobca zistil, že predmetnú parcelu má mylne zapísanú ako svoje výlučné vlastníctvo žalovaný. Žalovaný namietal nedostatok aktívnej vecnej legitímácie žalobcu, jeho tvrdenia uvedené v žalobe považoval za nepravdivé. Vzniesol námietku vydržania vlastníckeho práva k spornému pozemku, nesúhlasil s tým, že by nehnuteľnosť mala patriť do dedičstva po poručiťke, pretože vlastníkom sporného pozemku je on, o čom svedčí zápis na liste vlastníctva. Vlastníkom spornej nehnuteľnosti sa stal na základe rozhodnutia č. B-XXXX/XXXX/Moz zo dňa XX. decembra XXXX o schválení registra obnovenej evidencie pozemkov

(ďalej aj „Rozhodnutie o schválení ROEP“). Na spornom pozemku sa tiež nachádza studňa, ktorá je zdrojom úžitkovej vody pre rodinný dom žalovaného a príslušné hospodárske budovy. Uvádzal, že rodinný dom, ktorý mal zdediť žalobca, sa nachádza na pozemku vo výlučnom vlastníctve žalovaného. Žalovaný predmetný pozemok odo dňa nadobudnutia právoplatnosti Rozhodnutia o schválení ROEP dobrovoľne užíval po dobu viac ako 10 rokov, prvýkrát bolo jeho vlastnícke právo spochybnené až 22. apríla 2016.

1.2. Prvostupňový súd k vznesenej námietke o nedostatku aktívnej legitímácie žalobcu na podanie žaloby konštatoval, že zo závetu spísaného Y. Q. je nepochybné, že táto za svojho univerzálneho dediča určila práve žalobcu, ktorému pre prípad svojej smrti zanechala všetok svoj hnutelný aj nehnuteľný majetok, ktorý v čase smrti vlastnila. Na základe uvedeného bol žalobca aktívne legitímovaným domáhať sa ochrany vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti, pričom bola daná i pasívna legitímácia žalovaného, ktorý je podľa aktuálneho výpisu z listu vlastníctva vlastníkom spornej nehnuteľnosti.

1.3. Prvostupňový súd v súvislosti s naliehavým právnym záujmom vyžadovaným ustanovením § 137 písm. c/ Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) uviedol, že naliehavosť právneho záujmu môže vyplývať z ohrozenia práva, či právneho vzťahu, resp. stavu neistoty právneho postavenia žalobcu, ktorý nemožno odstrániť inak, len určovacím výrokom. Súdna prax sa ustálila v názore, že určovacia žaloba je prípustná pri spornosti práv k nehnuteľnostiam evidovaným v katastri nehnuteľností, ak rozsudok vyhovujúci žalobe môže privodiť zosúladenie evidovaného a právneho stavu. Poukázal na záver Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) uvedený napr. v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/56/2003. Zákon č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom (ďalej len „zákon č.180/1995 Z.z.“) počíta s možnosťou domáhať sa zmeny údajov schváleného registra v prípade, ak došlo k nesprávnemu prešetroeniu vlastníckeho práva v rámci realizácie ROEP; o zmene rozhodne správny orgán do 5 rokov od zápisu údajov registra do katastra nehnuteľností; týmto zákonom však nie je dotknuté právo domáhať sa ochrany podaním žaloby o určenie vlastníckeho práva, čo vychádza aj zo zásady nepremlčateľnosti vlastníckeho práva.

1.4. Prvostupňový súd na základe rozsiahleho dokazovania dospel k záveru, že žaloba je dôvodná. Mal za preukázané, že vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti svedčí právnej predchodkyňi žalobcu Y. Q.. Poukázal na kúpnu zmluvu uzatvorenú 3. júla XXXX medzi I. Q. (predávajúca) a W. Q. a Y. Q. (kupujúci), predmetom ktorej bol predaj nehnuteľnosti zaznačenej v pozemno-knižnej zápisnici obce H. č. XXXX, m. č. XXXXX/X, lúka pod R. o výmere 14 á 40 m², pričom pravosť tejto zmluvy nebola spochybnená. Táto kúpna zmluva bola riadne registrovaná a následne s ňou korešponujú aj zápisy v pozemno-knižnej zápisnici č. XXXX a č. XXXXX. Zápis v uvedenej pozemno-knižnej zápisnici osvedčuje vlastnícke právo v prospech právnej predchodkyne žalobcu a jej manžela, každému o veľkosti podielu 1/2 k celku. Podiel manžela po jeho smrti dedením nadobudla právna predchodkyňa žalobcu Y. Q., ktorá sa stala vlastníčkou nehnuteľnosti v celosti ešte v roku 1999, teda pred realizáciou ROEP. Uvedené osvedčenie nebolo následne zapísané v katastri nehnuteľností, avšak podľa názoru prvostupňového súdu sa Y. Q. stala vlastníčkou uvedeného podielu, a teda aj celej nehnuteľnosti s poukazom na § 460 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), nakoľko dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiteľa. Zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností má už len deklaratórne účinky.

1.5. Prvostupňový súd najskôr evidenčne stotožnil spornú nehnuteľnosť s tou, ktorú získali právni predchodcovia žalobcu v zmysle kúpnej zmluvy z 3. júla 1962 a uviedol, že v dôsledku pochybenia v rámci ROEP bolo následne vlastníctvo spornej nehnuteľnosti nesprávne zapísané žalovanému, opierajúc sa o právnu listinu M. - kúpnu zmluvu zo dňa 28. augusta XXXX. Sporná nehnuteľnosť však z uvedenej kúpnej zmluvy nevyplývala, pretože jej predmetom boli iné parcely.

1.6. Súd prvej inštancie sa nestotožnil ani s názorom žalovaného, že vlastnícke právo nadobudol vydržaním v zmysle § 134 OZ. So zreteľom na všetky okolnosti nemohol byť dobromyseľný v tom, že mu sporná nehnuteľnosť patrí. Žalovaný svoju dobromyseľnosť odvodzoval od držby svojich právnych predchodcov, ktorí mu mali uviesť, že aj sporný pozemok je predmetom kúpnej zmluvy z 28. augusta 1965. Existuje však pochybnosť, keď vzhľadom na výmeru jednotlivých pozemkov by vlastne žalovaný mal užívať dvakrát toľko, než nadobudol na základe kúpnej zmluvy. Pochybnosť o oprávnenej držbe žalovaného vyvoláva aj skutočnosť, že sporný pozemok je od pozemku vo vlastníctve žalovaného, s ktorým susedí, oddelený plotom. Za preukázané nepovažoval súd prvej inštancie ani tvrdenie žalovaného, že by spornú nehnuteľnosť užíval v plnom rozsahu ako svoju. Z vykonaného dokazovania vyplynulo len to, že na tomto pozemku zriadil rezervoár vody, proti vybudovaniu ktorého práva

predchodkyňa žalobcu námietky nemala a o tento rezervoár sa žalovaný v prípade potreby staral. Súd mal za preukázané, že pozemok užívala Y. Q., čo potvrdili aj svedkovia N. S. a N. G., a to až do svojej smrti, keďže na tomto pozemku mala postavený rodinný dom, v ktorom bývala.

1.7. Pokiaľ žalovaný v spore namietal pravosť a správnosť listinného dôkazu, a to uznesenia Okresného súdu v Banskej Bystrici, pzkn. odd., čd. XXX/XXXX zo 17. apríla XXXX, prvostupňový súd sa s jeho tvrdením nestotožnil. Tento listinný dôkaz vyhodnocoval v nadväznosti na ďalšie listinné dôkazy obsiahnuté v súdnom spise, najmä doklady predložené Štátnym archívom v Banskej Bystrici, o ktorých pravosti nie sú pochybnosti. Na základe uvedeného dospel k záveru, že údaje v ňom uvedené zodpovedajú právnemu aj faktickému stavu. Pri rozhodovaní vo veci pritom nevychádzal len z tohto listinného dôkazu, a preto ani nepovažoval za potrebné vykonať znalecké dokazovanie za účelom zistenia časového obdobia úpravy listiny, ktorý dôkaz navrhol žalovaný.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 13. júna 2019 sp. zn. 11Co/291/2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Uviedol, že súd prvej inštancie vykonal dostatočné dokazovanie, dospel k správnym skutkovým zisteniam, na ktoré s prihliadnutím na obsah žaloby aplikoval správne ustanovenie právneho predpisu a súčasne vec správne právne posúdil. Z dôvodu, že odvolací súd bol rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný, pri posudzovaní veci sa zaoberal len námietkami uvedenými v odvolaní a procesným postupom súdu prvej inštancie, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého rozhodnutia z hľadiska, či v konaní došlo k vadám, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Poukázal pritom na ustanovenie § 387 ods. 1 a 2 CSP.

2.2. Odvolací súd uviedol, že podľa ustálenej súdnej praxe žalobca má naliehavý právny záujem na určení, že je vlastníkom nehnuteľnosti vždy, ak je žalovaný zapísaný v katastri nehnuteľností. Žalobami o určenie vlastníctva sú aj žaloby o určenie vecí patriacich do dedičstva, resp. žaloby o určenie, že určitá osoba bola ku dňu smrti vlastníkom veci (3Cdo/44/2008). Najvyšší súd v tejto súvislosti (už) uviedol, «že rozhodovanie súdu v spore o určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, nenahrádza konanie o dedičstve ... Záver ... o nedostatku naliehavého právneho záujmu navrhovateľov na podanom určení, založený na názore, že v „sporovom konaní súd nie je oprávnený rozhodovať o tom, že predmetné nehnuteľnosti (pozemky) patria do dedičstva po zomrelých právnych predchodcoch navrhovateľov“, nie je preto správny» (1Cdo/26/2007). Žalobca v konaní (aj) podľa názoru odvolacieho súdu preukázal, že má naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, keďže je závetným dedičom po poručiteľke Y. Q. a žalovanému svedčí zápis v katastri nehnuteľností k pozemku, o ktorom žalobca tvrdí, že patrí do dedičstva po poručiteľke.

2.3. K rozhodnutiu o schválení ROEP, ktorým sa bránil žalovaný, odvolací súd zdôraznil, že toto rozhodnutie je síce podkladom pre zápis vlastníctva do katastra nehnuteľností, ide ale o deklaratórne rozhodnutie, ktoré vlastníctvo nekonštituuje, ale len deklaruje na základe iného právneho titulu. Ak teda žalovaný tvrdil, že vlastníctvo k nehnuteľnosti nadobudol rozhodnutím štátneho orgánu (Rozhodnutím o schválení ROEP), tento jeho názor bol nesprávny. V tejto súvislosti odvolací súd ešte uviedol, že ak v danom prípade v dôsledku uplynutia lehoty na zmenu údajov registra nebolo možné postupovať podľa § 7 ods. 1 zákona č.180/1995 Z.z., osobe, ktorá nesprávnosť údajov v registri namietala, patrí právo na začatie konania podľa osobitného predpisu, ktorým bolo ustanovenie § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“; v súčasnosti § 137 CSP). Z uvedených dôvodov nemohla obstať ani obrana žalovaného, že prípadným určením vlastníctva (resp. určením, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva) by došlo k neprípustnému zrušeniu právoplatného rozhodnutia vydaného v správnom konaní; keď tak, podľa odvolacieho súdu by došlo (iba) k zosúladieniu údajov zapísaných v obnovenej evidencii so zisteným právnym stavom.

2.4. Žalovaný sa v podanom odvolaní bránil (aj) tým, že spornú nehnuteľnosť vydržal, keďže ju dobromyseľne užíval po dobu viac ako 10 rokov od nadobudnutia právoplatnosti Rozhodnutia o schválení ROEP. Odvolací súd k tomu uviedol, že medzi okolnosti svedčiace o dobrej viere držiteľa patrí aj spôsob nadobudnutia práva. Za dobromyseľnú držbu možno označiť takú, ktorá má objektívne znaky titulu nadobudnutia vlastníckeho práva. Titulom pre nadobudnutie vlastníckeho práva v zmysle ustanovenia § 132 ods. 1 OZ je kúpna, darovacia alebo iná zmluva, dedenie, rozhodnutie štátneho orgánu alebo iné skutočnosti ustanovené zákonom. Žalovaný dobromyseľnosť svojej držby odvodzuje

od rozhodnutia štátneho orgánu - Obvodného pozemkového úradu H. č. B.-XXXX/XXXX/Moz z 31. decembra XXXX o schválení registra obnovenej evidencie pozemkov. Z vyššie uvedeného však vyplýva, že toto rozhodnutie nie je titulom pre vznik vlastníckeho práva, absentuje právomoc štátneho orgánu rozhodnúť o vzniku vlastníckeho práva na rozdiel od iných rozhodnutí štátnych orgánov (napr. rozsudok súdu o určení vlastníckeho práva, rozhodnutie o udelení príklepu v exekučnom konaní, rozhodnutie o vyvlastnení, rozhodnutie v reštitučnom konaní). Z uvedeného vyplýva, že pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním neboli u žalovaného splnené súčasne všetky zákonné podmienky, najmä pokiaľ ide o oprávnenú držbu; žalovaný nepreukázal titul pre nadobudnutie vlastníckeho práva; Rozhodnutie o schválení ROEP takýmto rozhodnutím nie je, keďže nie je originálnym titulom nadobudnutia vlastníckeho práva, ako sa mylne žalovaný domnieva. Odvolací súd tiež poukázal na prvostupňovým súdom zistený skutkový stav, podľa ktorého správne uviedol, že sporný pozemok je od pozemku vo vlastníctve žalovaného oddelený plotom a za nepreukázané tvrdenie považoval aj tvrdenie žalovaného, že by nehnuteľnosť užíval v plnom rozsahu ako vlastnú.

2.5. K správne konaniu iniciovanému žalobcom na odstránenie chýb v katastrálnom operáte, ktoré bolo v konečnom dôsledku zamietnuté pre uplynutie zákonnej lehoty, odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie napadnutý rozsudok nezaložil len a výlučne na vecných záveroch uvedených v zrušenom rozhodnutí (z 9. mája 2016), resp. na rozhodnutí, ktorým bol návrh žalobcu zamietnutý, ale na dôkazoch vykonaných v súdnom konaní. Ak závery zistené vykonaným dokazovaním boli súladné so závermi správneho orgánu (ktoré súd prvej inštancie poňal ako stanovisko), nebola zákonná prekážka, aby na tieto závery nepoukázal.

2.6. V súvislosti s tvrdením, že súd prvej inštancie neakceptoval zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“ a poukaz na závery nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 549/2018, odvolací súd poznamenal, že tieto závery neboli plne aplikovateľné na prejednávany spor. V prejednávanej veci nejde o nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka; naopak žalovaný nepreukázal žiaden titul k nadobudnutiu vlastníctva a k jeho zápisu ako vlastníka spornej nehnuteľnosti došlo v rámci konania o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim, v dôsledku chyby (podrobne opísanej v napadnutom rozsudku). Z vyššie uvedených konštatovaní ohľadne charakteru Rozhodnutia o schválení ROEP, „dobromyseľnej“ držby žalovaného, neexistencie titulu pre vznik vlastníckeho práva, nepremlčateľnosti vlastníckeho práva (právnej predchodkyne) žalobcu, nebolo - podľa názoru odvolacieho súdu - možné v predmetnej veci vyložiť zásadu „práva patria bdelym“ na prospech žalovaného.

2.7. Ak žalovaný namietal, že zmluva z 3. júla XXXX (na základe ktorej mali manželia Q. nadobudnúť vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti) bola absolútne neplatná z dôvodu, že geometrický plán nie je so zmluvou pevne zviazaný, odvolací súd uvádza, že sporná parcela XXXXX/X bola vyčlenená a zapísaná do samostatnej pozemno-knižnej zápisnice č. XXXXX s uvedením jej nadobúdateľov; sporný pozemok bol predmetom dedičstva po poručiťovi W. Q. (osvedčenia o dedičstve sp. zn. D/669/1999 z 13. novembra 2000). Uvedená skutočnosť okrem iného svedčila o oprávnenej držbe nehnuteľnosti manželov Q. po dobu 37 rokov, svedčil im titul nadobudnutia vlastníckeho práva, ich vlastníctvo k nehnuteľnosti až do doby Rozhodnutia o schválení ROEP nebolo spochybnené a ani rušené, resp. z vykonaného dokazovania takáto skutočnosť nevyplývala.

2.8. Žalovaný v podanom odvolaní (tiež) namietol skutočnosti, ktoré namietal už v konaní pred súdom prvej inštancie a s ktorými sa prvostupňový súd v dôvodoch svojho rozhodnutia v prevažnej časti vysporiadal; odvolacia námietka o nepreskúmateľnosti rozsudku vzhľadom na tvrdené nereagovanie na argumentáciu žalovaného bola preto nedôvodná a bola nespôsobilá zvrátiť záver prvostupňového súdu, ku ktorému dospel v napadnutom rozhodnutí. Prvostupňový rozsudok bol odôvodnený v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 CSP, prvostupňový súd dostatočne vysvetlil, ako dospel k výrokovej časti rozsudku, opierajúc sa predovšetkým o zápis vlastníckeho práva Y. Q. k spornej nehnuteľnosti v pozemnoknižnej zápisnici č. XXXXX titulom kúpnej zmluvy z 3. júla XXXX (spoluvlastnícky podiel 1/2) a o osvedčenie o dedičstve sp. zn. D 669/1999 (spoluvlastnícky podiel 1/2) a zároveň konštatoval, že žalovaný vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti nenadobudol vydržaním, keď s prihliadnutím na všetky okolnosti nemohol byť dobromyseľný, že mu sporná nehnuteľnosť patrí, uzavrel odvolací súd.

2.9. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“), a to podľa § 420 písm. f/ CSP a podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Po rekapitulácii doterajšieho priebehu konania žalovaný v rozsahom obsiahlom texte (22 strán) zopakoval svoju argumentáciu z konania pred nižšími súdmi, polemizoval s ich právnymi závermi, spochybňoval správnosť ich rozhodnutia a kritizoval ich prístup k právnemu posúdeniu veci. V tejto súvislosti žalovaný tvrdil, že žalobca nemal na požadovanom určení naliehavý právny záujem, že Rozhodnutie o schválení ROEP je titulom pre dobromyseľné vydržanie spornej nehnuteľnosti a že žalovaný splnil podmienky vydržania v zmysle § 134 OZ. V ďalšom texte žalovaný ešte namietal, že nižšie súdy si nevyžiadali originál LV č. XXXX obec a k. ú. H., že (tiež) vychádzali z obsahu správnej veci o oprave chýb, hoci žiadosť žalobcu v tejto veci bola zamietnutá, že kúpna zmluva z roku 1962 o spornej nehnuteľnosti bola absolútne neplatná. Žiadal, aby najvyšší súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov dovolacieho konania.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP žalovaný namietal, že nižšie súdy nevykonali ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy na zistený stav veci, čím obmedzili základné práva žalovaného. V tejto súvislosti (iba) uviedol, že nižšie súdy vyhodnotili vykonané dokazovanie jednostranne v prospech žalobcu, v rozpore s čl. 6 ods. 1 CSP. V ďalšom texte dovolania žalovaný citoval celý rad rozhodnutí Ústavného súdu SR, viažucich sa k čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3.2. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP žalovaný explicitne odôvodnil

(i) nesprávnym právnym posúdením otázky existencie vlastníckeho práva žalovaného k spornej nehnuteľnosti, pretože táto bola medzi žalovaným a právnou predchodkyňou žalobcu vyriešená právoplatným Rozhodnutím o schválení ROEP. Odvolací súd sa v tejto otázke odklonil od rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/133/2009, sp. zn. 5MCdo/16/2010 a najmä sp. zn. 1Cdo/44/2010 (R 40/2013), a Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 349/09,

(ii) prekvapivosťou a arbitrárnosťou rozhodnutí nižších súdov, v čom videl (aj) rozpor s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. V tomto ohľade poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/42/2010, Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 243/07.

4. Žalobca vo svojom stanovisku k dovolaniu žalovaného navrhol najvyššiemu súdu, aby ho zamietol. Poukázal na správnosť záverov nižších súdov. Uviedol, že právna predchodkyňa žalobcu právne účinným spôsobom uzavrela 3. júla 1962 kúpnu zmluvu, týkajúcu sa spornej nehnuteľnosti, ktorá zmluva bola riadne registrovaná Štátnym notárstvom v Banskej Bystrici 20. mája 1963. Toto vyplýva aj z pozemkovej knihy - pozemnoknižnej zápisnice č. XXXXX dňa 15. februára XXXX, t.j. pred účinnosťou zákona č. 22/1964 Zb. Ďalej uviedol, že chybný zápis žalovaného ako výlučného vlastníka spornej nehnuteľnosti nemožno považovať za jeho dobromyseľnosť.

5. Žalovaný vo svojej reakcii k stanovisku žalobcu v podstatnom zotrval na svojej argumentácii uvedenej v dovolaní.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

9. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Najvyšší súd v rámci dovolacieho konania neplní úlohy prvostupňového či odvolacieho súdu ako tretej inštancie prebiehajúceho súdneho sporu. Úloha dovolacieho súdu spočíva v náprave najzávažnejších procesných pochybení resp. v riešení otázok zásadného právneho významu. Už na tomto mieste považuje najvyšší súd za dôležité zopakovať (pozri bod 3), že dovolateľ na 22 stranách podaného dovolania v podstate zopakoval svoju obranu produkovanú počas celého priebehu konania pred nižšími súdmi, ktorá prevažne predstavovala (iba) polemiku, nesúhlas, či iný názor a jeho videnie skutkového a právneho stavu, ktoré dôvody nie sú z povahy vecí a ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu spôsobilé založiť spôsobilý predmet dovolacieho prieskumu. V rámci samotného textu dovolania musel dovolací súd vyložiť dôvody dovolania aj za pomoci ustanovenia §124 ods. 1 CSP napriek tomu, že dovolanie spísal právne kvalifikovaný zástupca žalovaného. (Aj) preto bolo potrebné reagovať nielen na explicitné dovolacie dôvody uvedené v bode 3.1 a 3.2., ale tiež na niektoré žalovanou stranou uvádzané implicitné dôvody (bod 3), či na niektoré žalovanou stranou nesprávne priradené dôvody [napr. bod 3.2.(ii)].

Dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP

12. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (písm. a), ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (písm. b), strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník (písm. c), v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie (písm. d), rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (písm. e), alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písm. f).

13. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

14. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalovaného, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti (bod 11 a body 3, 3.1. a 3.2.).

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať

sa svojich práv na neustrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, resp. rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

16. Nesprávnym procesným postupom sa rozumie faktická činnosť alebo nečinnosť súdu (procedúra prejednávania veci, resp. to, ako súd viedol konanie), ktorá predchádza vydaniu konečného rozhodnutia a účastníkovi konania (strane sporu) znemožňuje realizáciu jeho procesných oprávnení a marí mu možnosť jeho aktívnej účasti na konaní (R 125/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017, 8Cdo/85/2018). Keďže postupom súdu nie je samo rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť návrhu alebo žaloby (1Cdo/228/2017, 2Cdo/220/2017, 3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/35/2018, 8Cdo/56/2017), nie je ním ani časť rozhodnutia - odôvodnenie (obsah, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1Cdo/18/2018, 2Cdo/39/2018, 3Cdo/173/2017, 7Cdo/150/2017, 8Cdo/49/2017). Tieto právne náhľady najvyššieho súdu považuje za ústavne udržateľné aj ústavný súd (I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018).

17. Obsah dovolania (body 3, 3.1. a 3.2.) naznačuje, že dovolateľ generálne namieta nedostatky v odôvodnení oboch nižších súdov (ich rozpornosť, protirečivosť, nepresvedčivosť a celkovú nedostatočnosť) vedúce k arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti.

17.1. V zmysle stanoviska najvyššieho súdu publikovaného pod R 2/2016 nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ OSP. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ OSP. I keď CSP v súvislosti s úpravou dovolania a dovolacieho konania nepozná pojem „iná vada“ tak, ako ho uvádzali ustanovenia OSP, je nepochybné, že k procesným vadám odlišným od väd zmätočnosti (k vadám označovaným predchádzajúcou právnou úpravou ako „iná vada“) môže v praxi všeobecných súdov dochádzať (a dochádza) aj v súčasnosti. Uvedené stanovisko je preto v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považované za naďalej aktuálne (1Cdo/228/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/92/2018, 4Cdo/59/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/141/2017, 8Cdo/49/2017). Podľa právneho názoru ústavného súdu je toto stanovisko súladné s úpravou obsiahnutou v CSP (I. ÚS 61/2019).

17.2. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinělých (extrémnych) prípadov, o ktoré ide napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie. Žalovaný videl svojvoľnosť odvolacieho súdu (aj) v tom, že sa nevysporiadal s jeho skutkovým a právnym videním veci (v rámci podaného odvolania na č. l. 193 až 203 súdneho spisu, pozn.). Odôvodnenie súdneho rozhodnutia však nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v základnom konaní, či v rámci podaného opravného prostriedku. Postačujúce totiž je, aby odôvodnenie rozhodnutia opravného súdu reagovalo na tie námietky, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia teda neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

17.3. V posudzovanom prípade odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP. Z odôvodnení rozhodnutí týchto súdov, chápaných v ich organickej jednote ako celok (I. ÚS 259/2018), je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. Odvolací súd a pred ním súd prvej inštancie odôvodnili svoje rozhodnutia podrobne, spôsobom zodpovedajúcim zákonu. S potrebnou presvedčivosťou vysvetlili tak všeobecné právne úvahy, ktoré mali na zreteli pri rozhodovaní, ako aj individuálne okolnosti preskúmaného prípadu, ktoré boli preukázané dokazovaním vykonaným súdom prvej inštancie.

17.4. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd neznemožnil žalovanému realizáciu jeho procesných

oprávnení a neporušil jeho právo na spravodlivý proces. Za procesnú vadu konania uvedenú v § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

18. So zreteľom na ďalšiu dovoláciu argumentáciu žalovaného, obsahom ktorej je, že súdy vyhodnotili vykonané dokazovanie jednostranne v prospech žalobcu (bod 3.1.) a že nevykonali ním navrhnutý dôkaz [nevyžiadali si originál LV č. XXXX (bod 3)], dovolací súd uvádza, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nezakladá vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Ústavný súd nedospel k záveru o ústavnoprávnej neudržateľnosti tohto názoru najvyššieho súdu (II. ÚS 465/2017). Treba dodať, že podstatou princípu rovného postavenia účastníkov civilného sporového konania (čl. 6 ods. 1 CSP) je rovnaká miera možností uplatňovať prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany. V danom prípade z obsahu spisu nevyplýva, že by súdy nevytvorili účastníkom konania rovnakú možnosť realizovať ich procesné oprávnenia. V neposlednom rade najvyšší súd dodáva, že list vlastníctva č. XXXX nebol medzi účastníkmi sporný (o tom, že bol žalovaný zapísaný v katastri ako vlastník, pozn.) a súdy vychádzali aj z jeho obsahu; uvedenou okolnosťou súdy odôvodnili existenciu naliehavého právneho záujmu na strane žalobcu.

19. Žalovaný v dovolaní (tiež) namietal, že nižšie súdy nevykonali ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy na zistený stav veci (bod 3.1.). Pre prípad, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť jeho dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP aj z právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie (čomu nasvedčuje obsah jeho dovolania), dovolací súd uvádza, že už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Najvyšší súd zotrúva na tomto závere aj naďalej (R 24/2017 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018).

20. Žalovaný v podanom dovolaní podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP namietal tiež prekvapivosť rozhodnutí nižších súdov, čím sa dostal do rozporu s ustálenou praxou dovolacieho súdu (7Cdo/42/2010) a rozhodnutím ústavného súdu (I. ÚS 243/07). Okrem toho, že „prekvapivosť“ súdneho rozhodnutia je v zásade vadou zmätočnosti (§ 420 písm. f/ CSP) a teda nespadá pod režim nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 CSP, k samotnej prekvapivosti rozhodnutí nižších súdov však okrem citácie časti odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/42/2010 dovolateľ neuviedol nič.

20.1. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Zmyslom tohto ustanovenia je, aby nedochádzalo k tzv. prekvapivým rozhodnutiam porušujúcim právo na spravodlivý proces.

20.2. V okolnostiach posudzovanej veci však odvolací súd, ktorý potvrdil prvostupňové rozhodnutie, nevychádzal z iného právneho posúdenia veci (v rámci ratio decidendi) a ani z iných skutkových zistení ako ich zistil súd prvého stupňa. Za relevantný (nový) právny dôvod dovolacieho rozhodnutia nemožno považovať ani žalovaným uvádzanú námietku, že súdy v danej veci vychádzali z obsahu správnej veci o oprave chýb, hoci žiadosť žalobcu v tejto veci bola zamietnutá (k tomu pozri bod 2.5.). Odvolací súd v tejto súvislosti (iba) konštatoval, že „[a]k závery zistené vykonaným dokazovaním boli súladné so závermi správneho orgánu (ktoré súd prvej inštancie poňal ako stanovisko), nebola zákonná prekážka, aby na tieto závery nepoukázal“.

21. Z týchto dôvodov dovolací súd uzatvára, že žalovaný nedôvodne namieta existenciu procesnej vady konania uvedenej v § 420 písm. f/ CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

22. Podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu dovolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie dovolacieho súdu záviselo

od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

23. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

24. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

25. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

26. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

27. Pre právnú otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

27.1. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio). Táto činnosť dovolacieho súdu je zameraná na zistenie (prijatie záveru), či nový prípad je s ohľadom na jeho skutkový rámec v relevantných otázkach (okolnostiach) podobný alebo odlišný od skoršieho prípadu.

27.2. Pokiaľ dovolateľ neoznačí, alebo nesprávne označí ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade nekonkretizovania podstaty odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (2Cdo/203/2016, 3Cdo/28/2017, 4Cdo/14/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017, 8Cdo/50/2017 a 8Cdo/141/2017).

28. Žalovaný v podanom dovolaní podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP namieta predovšetkým nesprávne právne posúdenie otázky existencie vlastníckeho práva žalovaného k spornej nehnuteľnosti, ktoré vlastníctvo bolo podľa jeho názoru právoplatne vyriešené Rozhodnutím o schválení ROEP. Podľa názoru žalovaného sa odvolací súd v tejto otázke odklonil od rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/133/2009, sp. zn. 5MCdo/16/2010 a najmä sp. zn. 1Cdo/44/2010 (R 40/2013), a ústavného súdu

sp. zn. II. ÚS 349/09 [bod 3.2.(i)].

29. Pojem „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ definuje judikát R 71/2018 tak, že doň patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletinu Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

29.1. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nepatria rozhodnutia ústavného súdu, krajských súdov Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Českej republiky ani Európskeho súdu pre ľudské práva (3Cdo/6/2017, 3Cdo/165/2018, 6Cdo/79/2017). Pokiaľ sa riešenie určitej právnej otázky odvolacím súdom prípadne odkloní od právnych záverov prijatých týmito súdmi, nemôže ísť o odklon relevantný v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

29.2. Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 1Cdo/133/2009 z 29. apríla 2010 posudzoval spor fyzickej osoby a zdravotnej poisťovne o zaplatenie poplatku z omeškania za oneskorené zaplatenie faktúry. V podstatnom najvyšší súd v tomto zrušujúcom rozhodnutí uviedol, že záver odvolacieho súdu o tom, že rozhodnutie vydané v inom bližšie uvedenom konaní pred prvostupňovým súdom nezakladá prekážku rozhodnutej veci (res iudicata) pre terajšie konanie, bol síce správny, odvolací súd však nepostrehol, že z existencie právoplatného rozhodnutia v tejto inej veci vyplýva otázka, ktorá je pre správne rozhodnutie v terajšej veci podstatnou (rozhodujúcou) a treba sa ňou preto zaoberať. Touto otázkou je otázka prejudiciality spojená s týmto skorším súdnym rozhodnutím, k čomu odvolací súd nevykonal potrebné dokazovanie a tak konanie zaťažil tzv. inou vadou konania.

29.3. Najvyšší súd vo veci sp. zn. 5MCdo/16/2010 z 25. apríla 2012 sa podobne, ako je uvedené vyššie, nezaoberal Rozhodnutím o schválení ROEP, ale v konaní o určenie neexistencie záložného práva zrušil rozhodnutia nižších súdov. V podstatnom uviedol, že „sa súdy zaoberali platnosťou záložnej zmluvy..., a to ako otázkou predbežnou. Dospeli pritom k záveru, že táto zmluva je neplatná predovšetkým pre nedostatok náležitej konkretizácie jej predmetu. Ich záver (v uvedenom zmysle) je však predčasný a teda aj nesprávny, lebo výsledky vykonaného dokazovania preň nedávajú dostatočný a celkom jednoznačný podklad, čo dovolateľ v mimoriadnom dovolaní aj dôvodne vytýka“. V ďalšom poukázal na skutočnosť, že otázkou platnosti posudzovanej záložnej zmluvy sa najvyšší súd už zaoberal v konaní o určenie neplatnosti predmetnej zmluvy a riešením tejto otázky je teda súd viazaný.

29.4. Najvyšší súd vo veci sp. zn. 1Cdo/44/2010 z 31. januára 2012 (R 40/2013), predmetom ktorej bol spor fyzických osôb o náhradu škody, formuloval právnu vetu, podľa ktorej „[p]okiaľ už bola v občianskoprávnom konaní právoplatne vyriešená určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov, je súd v inom konaní, v ktorom má tú istú otázku posúdiť ako prejudiciálnu, viazaný jej skorším posúdením“. Ani v tejto veci najvyšší súd neposudzoval charakter a právnu silu verejnej listiny - Rozhodnutia o schválení ROEP.

29.5. V súvislosti so žalovaným označeným rozhodnutím ústavného súdu predovšetkým platí už uvedené v bode 29.1. Ústavný súd vo veci sp. zn. II. ÚS 349/09 z 20. januára 2010 v rámci konania o ochranu osobnosti navyše (iba) všeobecne konštatoval, „že vzhľadom na zásadu prejudiciality vyplývajúcu z ustanovenia § 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ako aj na zásadu viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní podľa § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku konajúci všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu. Pokiaľ pri riešení prejudiciálnej otázky zaujme odlišné stanovisko, je takýto jeho postup resp. z neho vyplývajúci záver arbitrárny pre jednoznačný rozpor so zákonom“. Následne uviedol, že právoplatným rozsudkom najvyššieho súdu bolo záväzne vyriešené, že zamestnávateľ rozhodol

nezákonne, keď ukončil štátnozamestnanecký pomer sťažovateľa.

29.6. Z obsahu žalovaným označených rozhodnutí najvyššieho súdu (29.2. až 29.4.) a ústavného súdu, ktoré rozhodnutie do „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu" (§ 421 ods. 1 písm. a/ in fine CSP) ani nepatrí (bod 29.5.), je už na prvý pohľad zrejmé, že tieto rozhodnutia sú založené na iných skutkových a právnych súvislostiach; nebola v nich ani riešená dovolateľom nastolená otázka, či Rozhodnutie o schválení ROEP spadá pod právny režim „viazanosti súdu inými rozhodnutiami" alebo „prejudiciality", ako to tvrdí žalovaný v podanom dovolaní. Preto sa odvolací súd pri riešení nastolenej otázky ani nemohol odkloniť od žalovaným označených rozhodnutí dovolacieho súdu.

30. Nad rámec vyššie uvedeného najvyšší súd v zhode so závermi odvolacieho súdu uvádza, že Rozhodnutie o schválení ROEP v zásade nezakladá účinky tak „prejudiciality", ako aj „viazanosti súdu inými rozhodnutiami" (§ 193 a § 194 CSP), a to jednak z dôvodu (iba) deklaratívneho charakteru verejnej listiny, ktorou je Rozhodnutie o schválení ROEP a jednak z dôvodu priamo zákonom predpokladanej možnosti „práva na začatie konania podľa osobitného predpisu" podľa § 137 CSP v prípade, ak dotknutá osoba s obsahom verejnej listiny nesúhlasí. Ako správne uvádza aj odvolací súd (bod 2.3.), ak by po schválení registra v zmysle zákona č. 180/1995 Z.z. v dôsledku uplynutia 5 ročnej lehoty nebolo možné - osobe, ktorá nesprávnosť údajov v registri namieta - priamo požadovať zmenu údajov registra, patrí jej právo na začatie konania podľa osobitného predpisu, ktorým bolo ustanovenie § 80 písm. c/ OSP [v súčasnosti § 137 CSP (§ 7 ods. 7 in fine citovaného zákona)]. Uvedené konvenuje aj názoru vyslovenému dovolacím súdom vo veci sp. zn. 4MCdo/12/2014, podľa ktorého „[p]ri vypracovaní ROEP ... dochádzalo v dôsledku nedostatočne zistených podkladov k chybám a právny stav vyplývajúci z listu vlastníctva založeného v rámci ROEP nezodpovedal stavu skutočnému. Keďže katastrofe nekontrolujú správnosť a úplnosť podkladov pre vyhotovenie ROEP, kvalita vyhotovenej evidencie nie je spoľahlivá, preto na riešenie týchto pochybení je daná príslušnosť súdov v civilnom konaní ... Dovolací súd sa preto stotožnil s názorom generálneho prokurátora, že podľa zákona č. 180/1995 Z.z. sa vlastníctvo nenadobúdalo, ale sa iba zisťovali dostupné údaje o právnych vzťahoch k pozemkom a na ich základe sa zostavoval register obnovenej evidencie pozemkov. Pokiaľ odvolací súd vychádzal z názoru, že zapísaním právnych predchodcov v katastri nehnuteľností v rámci ROEP ako vlastníkov predmetných nehnuteľností štát uznal ich vlastnícke právo (nadobudli vlastníctvo), posúdil vec po právnej stránke nesprávne".

31. Vzhľadom na to, že sa odvolací súd pri riešení žalovaným nastolenej právnej otázky neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalovaného z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nevyplýva.

32. Žalovaný v podanom dovolaní nad rámec vyššie uvedených zmätočností podľa § 420 písm. f/ CSP (body 12 až 21) a otázky záväznosti či prejudiciality Rozhodnutia o schválení ROEP (body 22 až 31) polemizoval s ďalšími právnymi závermi nižších súdov, spochybňoval ich správnosť a kritizoval ich prístup k právnemu posúdeniu veci. V tejto súvislosti žalovaný tvrdil, že žalobca nemal na požadovanom určení naliehavý právny záujem, že Rozhodnutie o schválení ROEP je titulom pre dobromyseľné vydržanie spornej nehnuteľnosti a že žalovaný splnil podmienky vydržania v zmysle § 134 OZ (pozri bod 3). Ako už dovolací súd naznačil, sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu vecí významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

32.1. K spôsobu, ktorým žalovaný v danom prípade odôvodňuje prípustnosť dovolania (bod 3), najvyšší súd navyše uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu v civilnom sporovom konaní spravidla predchádza riešenie celého radu procesnoprávných a hmotnoprávných otázok s rôznym významom pre rozhodnutie. Na podklade ich postupného riešenia civilný súd niektorým otázkam priznáva relevanciu, iné posudzuje ako bezvýznamné pre svoje rozhodnutie. Právna otázka relevantná podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP musí byť preto v dovolaní vymedzená jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom, ktorý dovolaciemu súdu umožňuje prijať záver o tom, konkrétne o ktorú otázku dovolateľovi ide a či vo vzťahu k nej je daná prípustnosť (a v prípade prípustnosti aj dôvodnosť) dovolania. Je potrebné si uvedomiť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, nie „ďalšie odvolanie" (2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako

ďalší „odvolací súd“, resp. súd, ktorý by mohol a mal posúdiť všetko, čím sa zaoberali súdy oboch inštancií; nemôže preto posudzovať všetky otázky, ktoré pred ním riešili tieto súdy (inak by sa stieral rozdiel medzi prvoinštančným, odvolacím a dovolacím konaním). Napriek uvedenému najvyšší súd ani nemá čo právne vytknúť názorom odvolacieho súdu uvedeným v bode 32.2., 32.3. a 32.4. a tieto považuje v okolnostiach danej veci za správne a právne konformné.

32.2. Odvolací súd v reakcii na odvolaciu argumentáciu žalovaného v súvislosti s jeho dobromyseľnosťou pri vydržaní spornej nehnuteľnosti konštatoval, že žalovaný nepreukázal titul pre nadobudnutie vlastníckeho práva (§ 132 ods. 1 OZ), Rozhodnutie o schválení ROEP takýmto rozhodnutím nie je, keďže nie je originálnym titulom nadobudnutia vlastníckeho práva (toto rozhodnutie je síce podkladom pre zápis vlastníctva do katastra nehnuteľností, ide ale o deklaratórne rozhodnutie, ktoré vlastníctvo nekonštituuje, ale len deklaruje na základe iného právneho titulu), ako sa mylne žalovaný domnieva. V tomto ohľade odvolací súd tiež poukázal na prvostupňovým súdom zistený skutkový stav, že sporný pozemok je od pozemku vo vlastníctve žalovaného oddelený plotom a za nepreukázané tvrdenie považoval aj tvrdenie žalovaného, že by nehnuteľnosť užíval v plnom rozsahu ako vlastnú.

32.3. Pokiaľ žalovaný tvrdil, že žalobca nemal na požadovanom určení naliehavý právny záujem, odvolací súd uviedol, že žalobca v konaní preukázal, že má naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, keďže je závetným dedičom po poručiteľke Y. Q. a žalovanému svedčí zápis v katastri nehnuteľností k pozemku, o ktorom žalobca tvrdí, že patrí do dedičstva po poručiteľke. V tomto smere odvolací súd vychádzal aj z rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/44/2008 (naliehavý právny záujem na určení, že žalobca je vlastníkom nehnuteľnosti existuje vždy, ak je žalovaný zapísaný v katastri nehnuteľností) a sp. zn. 1Cdo/26/2007 (oprávnenosť žaloby o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva).

32.4. Pokiaľ žalovaný tvrdil, že kúpna zmluva z roku 1962 o spornej nehnuteľnosti bola absolútne neplatná a nebolo možné z nej vychádzať, odvolací súd poukázal v súvislosti s uvedenou kúpnu zmluvou na zápis vlastníckeho práva Y. Q. (právnej predchodkyne žalobcu) k spornej nehnuteľnosti v pozemnoknižnej zápisnici č. XXXXX titulom kúpnej zmluvy z 3. júla XXXX (spoluvlastnícky podiel 1/2) a na osvedčenie o dedičstve sp. zn. D 669/1999 (spoluvlastnícky podiel 1/2).

32.5. Navyše žalovaný k vyššie uvedeným výhradám ani neoznačil relevantnú ustálenú prax dovolacieho súdu, od ktorej sa mal odvolací súd odkloniť. Z obsahu žalovaným v rozsiahlom texte dovolania označených ďalších rozhodnutí najvyššieho súdu - 3Cdo/117/1994, R 45/1986 a 5Cdo/49/2010 totiž súvis so skutkovými a právnymi otázkami vyplývajúcimi z teraz posudzovanej veci nevyplývajú. V žalovaným označených rozhodnutiach dovolací súd neposudzoval (i) Rozhodnutie o schválení ROEP ako originálny titul pre nadobudnutie vlastníctva, či skutkové okolnosti brániace oprávnenosti držby (ktoré nepredstavujú ani právnu otázku, požadovanú pri dovolaní podľa § 421 ods. 1 CSP, pozn.), ako je uvedené v bode 32.2., ani (ii) nesplnenie zákonných predpokladov pre naliehavý právny záujem, ak žalovaný je zapísaný ako vlastník v katastri nehnuteľností, ako je uvedené v bode 32.3. (tu odvolací súd výslovne vychádzal z rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/44/2008, pozn.) a ani (iii) formálnu platnosť kúpnej zmluvy, ak potom následne dobovým právom požadovaným spôsobom sa uskutočnil zápis vlastníckeho práva a prebehla verifikácia v rámci dedičského konania.

33. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dovolanie žalovaného odmietol podľa § 447 písm. c/ a f/ CSP.

34. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.